

sub ratione boni, et lib. 5, cap. 8, amabile quidem esse bonum, unicuique autem proprium : et Seneca, lib. 4, de Beneficiis, c. 17, scribit, neminem uspiam adeo a lege naturali discedere, ut animi causa malus sit. D. etiam Dionysius, de Divin. nomin., cap. 4 et 6, *Nemo, inquit, malum aspiciens operatur*, subscribit D. Thomas, 1, 2, quæst. 8, art. 1, et videtur communis animi conceptio, ac primum principium in morali philosophia, nam bonum et appetibile idem sunt tantumdemque res habent de appetibilitate, ac de bonitate. Hinc prima principia practica extant, *omne malum esse fugiendum, et omne bonum esse prosequendum*. Ratione arguitur, nam impossibile est appetitum naturale ad malum dari sub ratione mali, quia semper datur ad perfectionem suppositi, atqui appetitus elicivus datus est animantibus ad appetendum modo perfectiori: ergo impossibile est, quod feratur in malum sub ratione mali, sed tantum ad perfectionem suppositi: alioquin res cognoscentes essent hac in parte deterioris conditionis, quam inanimes, quæ suapte natura in bonum feruntur. Secundo arguitur inductione. Namque de appetitu sensitivo notum est semper tendere imperfectionem suppositi: ac de eo quidem id omnes admittunt, quia cum naturaliter operetur, semper fertur ex inclinatione naturali, quæ cum data sit ab auctore Deo, qui summe bonus est, non ad malum esse potest, sed ad bonum sub ratione boni. De voluntate autem idem probatur, ea enim agit, ex nativa propensione, atque universalis ad bonum: quando vero fertur ad malum, ideo fertur, quia rationem boni applicat ad particolare, in quo appetit ratio boni, cum vere ibi non existat: procedit ergo etiam tunc sub ratione boni: unde illud,

Quisquis amat Thaidem, Thaidem putat esse Dianam.

Tertio arguitur experientia: experimur enim a nobis semper aliquam rationem boni quæri in opere quovis, imo et in perditis hominibus deprehendimus eos mala patrare propter bonum aliquod. Quarto quod quis appetit, illud querit, et illo invento quiescit, ac delectatur: nemo autem querit malum, ut sic, vel acquisito malo conquiescit, aut delectatur: pon ergo illud valet appetere sub ratione mali. Confirmatur: quia malum ex se fugat appetitum, nec in se habet, cur appetatur, omniaque naturaliter vitant sibi malum. Denique nemo potest appetere non esse beatum: hoc vero non potest, nisi quia malum est, beatum non esse, quare, etc.

4. *Notatio prima pro explicanda conclusione.* — *Notatio secunda.* — Notandum circa conclusionem, quod non simpliciter dixerimus adæquatum objectum appetitus esse bonum, siquidem potentia appetitiva versari potest circa malum, odio habendo illud, ut primum argumentum probat: potentia tamen appetitiva aliter versatur circa bonum, quam circa malum: circa bonum quidem appetendo et inclinando in illud, circa malum autem rejetendo: quia vero actus posterior fundatur in priore (nam ideo odio habetur malum, quia contrariatur bono, unde actus odii quasi per accidens consequitur), ideo objectum simpliciter adæquatum potentiae appetitivæ, ut prosecutivæ censemur bonum. Notandum est secundo non esse sensum conclusionis potentiam appetitivam habere pro objecto bonum sub absoluta ratione boni, hoc enim proprium est voluntatis, ut infra dicetur: sensus ergo est omnem potentiam appetitivam habere pro objecto formalis rationem boni communis, vel particularis: ad hoc enim tendunt rationes factæ si pendantur.

5. *Ad primum in n. 1, ejusque probationes quinque.* — *Concinit auctor, disp. 13 Metaphysicæ, sect. 6, num. 19.* — Ad argumentum primum initio capituli respondendum negando majorem, prima vero minoris probatio expedita est. Ad secundam dico impossibile esse velle malum alteri, nisi in objecto, vel in actu reperiatur aliqua ratio boni: sic Deus vult malum poenæ in justis, quia in tali actu reperitur bonum justitiae, et ita de similibus. Ad tertiam, esse contra voluntatem Dei: ratio quidem formalis est mali in honesti, id tamen malum appetit damnatus vestitum velamine vindictæ, quam sumere conatur de Deo: quia vero in hoc explet appetitum: quem de malo divino elicit, ideo ibi invenit aliquam boni rationem. Ad quartum respondetur id falsum esse, et impossibile, cum voluntas ferri nequeat extra suum objectum, imo in illo actu cernitur quædam implicatio, cum experientia libertatis quiddam sit bonum: qua ergo ratione in argumento sumitur velle appeti tunc posse malum sub ratione mali? Quinta probatio petit difficultatem non levem, an scilicet possit quispiam appetere non esse simpliciter, et quoniam quæstio hujus loci non est, dico breviter partem affirmantem videri probabiliorem sic damnati potius vellent non esse, quam tales esse: tunc tamen ipsum non esse sub ratione boni haud dubie appetitur, scilicet tanquam conducens ad partem saltem beatitudinis ha-

bendam, parentiam videlicet miseriae quando alteram, quæ est boni possessio, nequeunt adipisci: carere autem miseria non datur dum existunt, ideoque non esse volunt, ut malum illud fugiant. Urgebit aliquis. Qui vult non esse, vult etiam non esse beatus, nam qui tollit fundamentum, tollit ædificium. Respondetur negando damnatum velle simpliciter non esse, sed supposito statu miseriae, ac item supposito, quod aliter nequeat illum evadere, unde nequaquam appetit non esse beatus, sed permittit tantummodo, cum aliter non possit ultimam effugere miseriæ, ac velit, nolit, nunquam beatus evadet.

6. *Ad secundum principale argumentum in eod. num. 1.* — *Ad tertium.* — *Ad quartum.* — *Videndum auctor, l. 7. de Angel., cap. 12, a num. 1.* — Jam ad secundum principale argumentum respondetur voluntatem non posse respicere positive bonum aliquod, nisi in quantum in illo excogitatur aliqua mali ratio. Ad tertium similis datur responsio, non enim appetitur destructio ipsius existentiae, nisi in dicta mali alicuius parentia. Ad quartum dic impossibilia putata possibilia posse appeti, quia apprehenduntur sub ratione boni, impossibilia vero cognita, ut impossibilia appeti non posse, nisi forte voluntate conditionali, *si fierent possibilia*, tunc autem sicut conditionaliter appetuntur, ita etiam illis apponitur aliqua boni conditio.

7. *Quæstiuncula expeditur per duas conclusiones.* — Quares tamen utrum bonum appetibile debeat necessario esse bonum ipsiusmet appetentis, ait namque Aristoteles supra citatus amabile esse bonum, unicuique tamen proprium. Pro quo sit secunda conclusio. Impossibile est appeti, quod non respiciat bonum proprium ipsius appetentis, vel illud includat aliquo modo. Colligitur conclusio ex relato Aristotele, videturque satis experientia nota. Et ratione explicatur in hunc modum. Quod appetimus vel est bonum proprium, vel alterius, si proprium habetur institutum. Alterius autem bonum non appetimus, nisi vel quia in actu appetendi rationem aliquam boni proprii invenimus, vel certe quia, cui tale bonum appetimus, aliquo modo ad nos pertinet, sive unus nobiscum est aliqualiter. Nam aut creatura est, aut creator: si creator, eatenus illi bonum volumus, quatenus ipse Deus est universale bonum rerum omnium, atque adeo nostrum. Et hac de causa charitas magis Deum amat, quam amantem, quia in Deo includitur bonum ipsius amantis tanquam in fonte, atque

origine: si vero est creatura, volumus illi bonum, vel quia amicus est, vel quia propinquus, vel quia homo, in quo bonitatem nostræ naturæ consideramus, quod si non sit creatura rationalis, bonum ei optamus, vel quia ad nos attinet, vel quia aliqualiter in natura est nobis similis: unde D. Thomas, 1, 2, q. 27, art. 3, resolvit similitudinem causam esse amoris, ut etiam Plato dixerat, et indicatur satis Eccl. 13, quia nimirum similitudo efficit, ut bonum alterius mihi similis apprehendatur tanquam meum, et in ead. quest., art. 1, quæst. 26, docet in tantum esse aliquid bonum, et appetibile, in quantum est proportionatum bonum amantis. Horum causa inde sumitur, quia licet ratio boni non respiciat hunc vel illum, tamen ratio appetibilis ab hoc vel illo includit, quod bonum ejus sit, nam appetitus est inclinatio quædam ad propriam perfectionem tendens, neque hoc destruit communem divisionem amoris in amicitiam, seu benevolentiam, et concupiscentiam, ut alibi tractatur.

CAPUT III.

UTRUM ACTUS APPETENDI FIAT A SOLA POTENTIA APPETITIVA, ET QUIDAM PER ILLUM PRODUCUNTUR.

1. *Primum præsentis capituli punctum de eo que duæ opiniones absurdæ.* — Postquam dictum est de objecto potentiae appetitivæ, dicendum sequitur de illius actu, de ejus substantia, et quidditate eodem modo sentiendum est, ac de actu potentiae cognoscitivæ: argumenta enim quibus l. 3, c. 3, confirmavimus actus esse qualitates a potentia distinctas, idem convincunt in præsenti, quare hoc supposito, dicendum est de principio, et termino istius actus. De principio ergo elicitive variæ fuerunt sententiae, quidam censuerunt hujusmodi actum fieri ab objecto appetibili apprehenso: recipi vero in potentia appetitiva, quam mere passivam esse credunt. Alii voluerunt fieri a quadam potentia appetitiva mere activa, recipi vero in appetitiva, quam mere passivam esse ponebant: hæc tamen impossibilia sunt, ut satis in simili est ostensum in cit. lib. 3, de Potentis cognoscientibus in communi, est enim actus amandi vitalis et immanens, qui necessario fieri debet ab ipsa potentia, in qua recipitur.

2. *Opinio alia, varique modi illius.* — His ergo omissionis, ac posito potentiam appetitivam effective efficere suum actum, difficultas est:

an sola illa active ad ipsum concurrat? Multi opinantur objectum habere efficientiam simul cum potentia, Gregorius, in 2, dist. 33, q. 1, et 3, Gabriel, quæst. 1, dub. 3, Paludanus, in 4, dist. 43, Henricus, quodl. 3, qui tamen in modo opinandi varii sunt. Forum enim quidam universaliter asserunt: alii vero limitant ad actus quidem necessarios concurrens objectum effective, non tamen ad liberos. Alii objectum apprehensum concurrens effective sub ratione apprehensi: alii apprehensionem ipsam: Cajetanus vero, 1 p., q. 80, art. 2, et in 1, 2, saepissime inculcat objectum appetibile non concurrens effective ad substantiam actus appetendi, concurrens tamen effective ad specificationem ejus. Pro resolutione ergo notandum actus humanos esse posse elicitos et imperatos simul, ut actus videndi elicitus est a potentia visiva, a qua immediate et physice exercetur: et in universum actus vocantur eliciti respectu similis potentiae: at imperati respectu superioris potentiae, a qua moraliter originantur, tanquam ab applicante, seu consentiente: hic ergo non quærimus principium efficiens hoc secundo modo, imperans scilicet actum appetendi, hoc enim spectat potius ad philosophiam moralem, quamvis aliquid attingemus in sequentibus: investigamus ergo principium elicivum actus appetendi, sicut tractavimus circa actum cognoscendi in libro tertio.

3. *Vera conclusio.* — *Concursus effectivus duplici modo excogitatur.* — *Excluditur primus modus concursus.* — Hoc supposito sit nostra conclusio. Potentia appetitiva absque efficientia appetibilis cogniti elicit actum suum. Est sententia D. Thomæ, 1 part., quæst 82, art. 4, et de Verit., quæst. 22, art. 12. Idem habet Scotus, in 2, dist. 25, quæst. 1, Capreolus, in 2, dist. 24 et 25, Ferrarius 1, contra, cap. 44. Ad probandam autem conclusionem recolenda est distinctio illa de actu quoad exercitium, et quoad specificationem objecti. Effectivus igitur concursus objecti ad exercitium altero a duobus modis explicari potest. Primo si fingamus objectum producere aliquid in potentia, quo ipsa jam instructa per se exeat in actu: sic objectum visible efficit, ut potentia videnti exeat in actu, producendo solum speciem in illa, ut de cætero per seipsum in visionem prorumpat. Secundo, ut objectum per se quoque ad substantiam ipsam actus concurrat, ut sensit Cajetanus. Primum admitti non potest: nam constat aperte objectum appetibile non posse talem efficientiam sortiri, ac præcipue

circa voluntatem, quæ libere se movet in actu, nec nisi a solo Deo illo modo moveri potest effective. Ac præterea arguitur in hunc modum primo. Si objectum cognitum ita moveret appetitum, vel moveret efficiendo in appetitu formam aliquam, per quam in actu primo constitueretur, quo sane pacto objectum potentiae cognoscitive ipsam movet: vel moveret nihil omnino producendo, sed quasi trahendo, impellendove potentiam ad actum secundum. Prius illud dici nullo modo potest, tum quia potentia appetitiva ex se est in actu primo constituta, at notat D. Thomas, 1 part., quæst. 27, art. 4, nimis quia appetitio quædam est vitalis, et actualis inclinatio ad objectum: potentia autem appetitiva de se inclinatur ad bonum, proindeque nulla eget forma, per quam in actu primo constituatur, nisi forte habitu, non simpliciter, sed ad melius operandum: tum quia si objectum quippe in potentia efficeret, fortasse aliquam similitudinem sui, quid enim aliud efficiatur: ac similitudo quæcumque illa fingatur, impertinens esset, quoniam appetitio non per assimilationem efficitur, sed per propensionem in rem amatam. Posteriori quoque dici non potest, cum tractatio illa, sive impulsio potentiae ab objecto facta non nisi objectiva dici, aut concepi valeat, in quo certe nulla involvitur efficientia, præterquam quod jam alias potentia haberet se mere passive, et ab objecto actu recipere, quod improbatum est: primus ergo modus efficiendi actu quoad exercitium sufficienter excluditur.

4. *Excluditur secundus modus.* — Alter quoque Cajetani modus, quod objectum per se, ac proxime concurrat effective ad substantiam actus, falsus est. Primo, quia id tantum concurrit effective ad actu alicujus potentiae, quod illam in actu primo ad agendum constituit; sed potentia appetitiva ex se est constituta in actu primo, et non per objectum, ut ex D. Thoma adduximus: ergo illa efficit actu suum absque objecto. Quod si respondeas potentiam appetitivam, et objectum non concurrens quidem tanquam potentiam et formam actuarem, sed tanquam duo partialia agentia: id imprimis sine ratione fingitur, quia cum appetitus ipse ex se habeat sufficientem inclinationem ad objectum, ex se est sufficiens elicere proprium actu: superflue ergo fingitur efficientia in objecto. Deinde induci videtur quippe impossibile: cum enim appetitio sit vitalis elici aliter non potest, quam a potentia cuius est actu, quod si causa alia

concurreret, non alia sane foret, quam prævius cognitionis actus, in quo etiam vitalitas inest: appetitus autem, sicut non potest uti objecto cognito, ita neque ipsa formalis ejus apprehensione, cum in alia potentia existat: nihil ergo horum concurrit effective ad substantiam actus appetendi.

5. *Impugnatur efficientia objecti quoad speciem actus.* — Ex his vero excluditur membrum aliud initio numeri tertii adductum de specificazione actus. Atque ante omnia rogo ex Cajetano, quidnam sibi velit objectum efficere actu quoad specificationem, et non quoad exercitium? Nam vel sic intelligit, ut objectum quidem non efficiat, ut in actu exeat potentia, sed per se ipsa exiens, illud quoque exire faciat in actu certae cujusdam speciei. Vel sic intelligit, ut objectum causet in actu ultimam ejus differentiam, non efficiendo rationem genericam, neque reliquam substantiam actus: hoc secundum inauditum est, quod scilicet causa aliqua efficiat ultimam differentiam sui effectus, non autem gradus superiores: cum universa haec una sit entitas, et quod physice causat rei entitatem, non possit non causare, quæ sunt de essentia illius, et e contra, si vel unum gradum non efficit, nullum efficiat. Præterea contra hoc idem procedunt argumenta facta: quia actus appetendi etiam prout in tali specie constituitur, est actio vite, respectu cuius potentia de se constituta est in actu primo. Denique, quia res ab eo fit effective in tali specie, a quo recipit substantiam suam, ut patet in homine, et inductive in reliquis omnibus naturæ effectis: objectum autem efficienter non concurrit ad substantiam actus: ergo neque ad specificationem. Jam vero primum, si non de efficientia propria, sed de metaphorica procedat, ut nimis objectum præsens ad seipsum in certa specie constitutum moveat, alliciatque appetitum, quia ad actu movet circa ipsum, id quidem verum est, sed non obstat conclusioni. Quod si de propria procedat efficientia non potest esse verum, quia nihil assignari potest, quod objectum valeat efficere: non actu primum, non secundum, non denique specificem ejus differentiam, ut ostensum est: quare, etc.

6. *Extensio prædictæ impugnationis.* — Atque haec rationes concludunt tam de actibus liberis, quam de naturalibus, et in his quodammodo urgent magis, quia ad illos est potentia magis propensa: quodammodo vero magis in liberis, quia circa illos habet dominium ipsa potentia, ideoque effici nequeunt ab extrinseco principio: procedunt autem dictæ rationes tam de objecto appreheenso, quam de apprehensione, ut patet ex dictis. Et confirmatur amplius. Primo: objectum appetibile abstrahit ab efficientia: non ergo potest efficere. Secundo, si efficeret, non distinguetur jam concursus causæ formalis ab efficienti. Tertio, appetitio est quasi motio quædam in appetibile tanquam in terminum, terminus autem specificat motum, non vero efficit. De apprehensione quoque sunt argumenta. Unum est, quia actus potentiae vitalis actu alterius non efficit. Alterum, quia apprehensio est conditio objecti tantum requisita, et applicans illud potentiae: non ergo efficit actu ipsius potentiae.

7. *Argumentum primum pro opinione in num. 2.* — *Secundo.* — *Tertio.* — *Quarto.* — *Quinto.* — *Sexto.* — Sed contra conclusionem sunt argumenta, quæ opinionibus initio positis favent, et quidem priores due, quas, ut improbables reliquias in num. 1, fundabantur in prologo illo: *Nihil potest se de potentia in actu reducere*, quod sœpe expostum est, et solutum argumentum: opinio vero ulterius allata in num. 2, tribuensque objecto, vel ejus apprehensioni efficientiam nititur primo. Quod apprehensio illa simpliciter necessaria sit ad appetendum, atque aliquo modo efficiat actu. Secundo, quia si dicamus appetitum moveri ad præsentiam appetibilis, eadem ratione dici poterit de intellectu, deque aliis potentias, quod se moveant ad præsentiam objectorum, nulloque modo moveri ab illis effective. Tertio objectum præsens magis excitat appetitum, quam absens: ergo aliquid efficit, alias non esset cur magis movere diceretur. Quarto potest argui: quoniam in voluntate dantur actus tum circa finem, tum circa media: atqui actus circa finem causat actu circa media: ergo non sola voluntas efficit omnes actus suos. Quinto arguit Cajetanus, quoniam Verbum divinum, quod est conceptus Patris, concurrit per modum efficientis ad productionem amoris, seu Spiritus sancti, producit enim illum, ut verum ipsius principium, licet efficiens causa proprie non sit: ergo etiam in nobis verbum conceptum concurrit effective producendo amorem, solumque interest, quod sit accidens, divinum vero realis substantia, quod certe disserunt non variat modum concursus, sed tantum rei productæ rationem. Sexto, favet huic opinioni Aristoteles 12, Metaphysicæ, text. 36, ubi reducit omnes causas moventes ad primum

appetibile : reductio vero ad causam efficientem esse debet, alias aequivocatio committetur in argumento, quo loco Averroes commentatur balneum in anima causare desiderium, ac divus Augustinus etiam 15, de Trinitate, cap. 23, docet amorem procedere a scientia, et cap. 26, amorem procedere de *gignente, et de genita notione, tanquam de parente, ac prole*. Divus Thomas, 1 part., quæst. 14, art. 5, et 3, et 1, contra Gentes, cap. 49, et 1, 2, quæst. 1, art. 3, scribit actionem sumere speciem a forma, quæ est principium agendi, ideoque actiones voluntatis specificari a fine; sentit ergo finem esse principium agendi in voluntate, et 1 part., quæst. 80, art. 2, docet appetitum esse potentiam passivam, quia movetur ab appetibili, quod Aristoteles dixerat, lib. 3, de Anima, cap. 7, idem sumitur ex 1, 2, quæst. 9, art. 1, et quæst. 22, art. 3, ad 2, quæst. 30, art. 2.

8. *Ad primum responsio quorundam non placet.* — *De hoc principio in disp. 23, Metaphysicæ, sect. 7, et lib. 2, de Orat. ment., c. 13.* — *Melior responsio.* — *Ad secundum.* — *Ad tertium.* — *Ad quartum.* — *Ad quintum.* — *Ad sextum.* — Ad primum occurunt quidam apprehensionem objecti non esse simpliciter necessariam ad appetendum, hoc tamen falsum est, cum primum principium sit: *Nihil esse volitum, quin præcognitum*: ac supra ostendimus appetitum elicitem oriri ex cognitione, unde appetitus: qui cognitionem non supponit, quodammodo mortuus est, non elicitus et vitalis, de quo nunc loquimur. Admitto igitur apprehensionem requiri, non ut efficientem causam, sed ut applicationem objecti, bonum enim movet quidem appetitum, debet tamen ei applicari per cognitionem, ob idque D. Thomas, prima parte, quæst. 82, art. 4, dixit intellectum movere voluntatem propnendo objectum. Apprehensio itaque objecti tantum concurrit ad amorem, ut causa per accidens loquendo physice. Estque nihilominus necessaria: quæ duo certe non repugnant, in quo falluntur non pauci reprehendentes Capreolum, in 2, distinct. 25, quæst. 1, ad 1, Henricum contra tertiam conclusionem, quod dicat apprehensionem objecti requiri per accidens ad actum, appetitus, non enim usurpat per accidens, quod necessariam non putet, sed quod non per se influat in actionem appetitus. Ex quo obiter colligitur, quæ conjunctio necessaria sit inter appetibile et appetitum, ut sequatur operatio: cui rei similem tractavimus, lib. 3, cap. 1, oportet enim ut vitaliter

uniantur in eadem anima: in quo differt a cognoscitiva potentia, quæ unionem objecti cum potentia postulat, appetitiva autem postulat tantum sui objecti unionem cum alia potentia cognoscitiva, ejusdem licet animæ. Ad secundum respondetur terminationem potentiae ad hunc, vel illum actum non sat esse, ut objectum effective concurrat, sed vero in potentibus cognoscentibus potissimum rationem sumi ex modo operandi earum, videlicet assimilando, unde major in eis indeterminatio cernitur, quia de se omni actuali principio carent per quod assimilentur, appetitus vero eo modo non operatur, sed inclinando in objectum, cumque de se sit inclinatio, et pondus saltem in actu primo, activitate objecti minime eget. Ad tertium dices, objectum præsens magis excitare appetitum, quia clarius, et fortius apprehenditur, atque adeo melius applicatur appetitui, magisque movet illum. Ad quartum totum admitto, quod nimur voluntas ex intentione finis determinetur ad electionem mediorum, sicut intellectus ex assensu principiorum ad assensum conclusionum determinatur, id tamen contra conclusionem non militat, in qua tantum excludimus efficientiam objecti, vel alterius potentiae ab appetitu. Non negamus vero, quin possit voluntas, uno actu medio, alium efficere. Quintum argumentum ad rem non facit, nam verbum divinum intelligens est, atque amans, ideoque potuit amorem producere verbum autem nostrum, cum non amet, amorem non producit. Ad ultimum respondetur Aristotelem illo loco docere primum movens movere, ut primum appetibile, ne alias moveret propter finem alium, siveque aperte loqui de causalitate finali: Averroes vero agit de motione metaphorica, de qua etiam interpretandus erit D. Thomas ubicumque de eo tractat, quando autem finem vocat principium actionis, intelligit moraliter, non physice: similiter appetitus potentia passiva dicitur, metaphorice, sicut motio finis metaphorica est, et hæc de principio actus appetitus. Quod erat primum punctum initio propositum.

9. *Secundum hujus capitinis punctum, de quo variant auctores.* — *Facilis resolutio de quævidendus auctor, disput. 48, Metaphysicæ, sect. 2.* — De termino vero appetitus, quod erat secundum punctum, auctores dissentunt, Scotus enim in 1, distinct. 6 et 10, et ibidem Gregorius et Durandus negant per actum voluntatis terminum produci, quod videtur sentire D. Thomas, de Veritate, quæst. 4, art. 2,

ad 7, Capreolus tamen in 1, distinct. 10, quæst. 1, Cajetanus, 1 part., quæst. 27, art. 3, Ferrarius, 4, contra, cap. 19, aiunt per actum appetitus produci non nihil, insinuantque esse realiter distinctum ab actu ipso. Resolutio tamen apud nos facilis est ex supra dictis lib. 3, cap. 5, certum enim judico in actu appetitus reperiri aliquid per modum operationis, et aliiquid per modum operati, atque terminum, et viam in tali actu modaliter solum distingui. Quæ est opinio D. Thomæ, 1 part., quæst. 27, art. 3, et clarius quæst. 37, art. 1. Ratio communis est, quia ubi qualitas datur nove producta, productio illius debet existere, actus autem appetitus qualitas quedam est: porro autem astruere in appetitu qualitatem productam per actionem ab illo realiter distinctam, mihi non probatur, quia sine ulla necessitate et ratione astruitur: quod ergo appetitu producitur, ipse est actus, quo amat, quique pondus quoddam est in rem amatam, juxta illud ex Augustino vulgatum, *Amor meus pondus meum, illo feror, quocunque feror*. Qua etiam de causa dicitur amans esse in re amata, et quidam alius invexit animam esse potius, ubi amat, quam ubi animat: et Matthæus 3, *ubi est thesaurus tuus, ibi et cor tuum*. Atque de actu appetitus hæc dicta sint, de potentia vero ipsa jam in principio locuti fuimus.

CAPUT IV.

UTRUM IN APPETITU SENSITIVO SIT PLURES POTENTIÆ HABENTES OBJECTA DIVERSA.

1. *Acceptiones appetitus.* — Duos distinximus appetitus supra, rationalem, et sensitivum: postquam ergo dictum est in communione appetitu, partes illius subjectiva sequuntur explicandæ. Ac primo de appetitu sensitivo tanquam nobis notiori agendum, qui sensualitas quoque dici solet, quamvis sub hac voce in malam fere partem sumatur, ut nimur significat ipsum appetitum, quatenus contra rationem insurgit, et illam prævenit. Unde Augustinus 12, de Trinitat., cap. 3, sensualitatem serpenti comparat, quia suggestione allicit rationem. Eaque de causa talem motum sequentes, sensuales vocamus: certa tamen res est sensualitatem non esse distinctam potentiam ab appetitu sensitivo: quare perinde erit de sensualitate, ac de appetitu sensitivo disputare. Primo ergo quærimus de vulgari distinctione appetitus sensitivi in concupiscibilem et irascibilem.

3. *Contraria opinio probabilior, et concinit auctor 1, 2, tract. 4, disput. 1, sect. 3, n. 2.* — Rationes propositæ non videntur certe concludere distinctionem realem inter has potentias, facile enim dici posset unicam esse potentiam sensitivam ordinatam ad bonum, quod per sensum apprehenditur, illamque habere actus quibus prosequatur, atque ut sic dici concupiscibilem: actus item, quibus tueatur a contrariis, eoque pacto irascibilem nuncupari.